

Borcsa Imola

A LÁZADÁS

Nem vagyok én pletykás, gyógyszerésznő, nem azér' mondom, fordult felém Elvira néni bizalmasan, amikor kiléptünk a patika ajtaján, csak hogy ne vegye szívre, mindenki hibázik az elején, s ez a Lepácsekné kibírhatatlan egy fehérnép, jó belőle a panasz, mint szódából a buborék, szóval nem kell úgy magára venni.

Első napom volt a gyógyszertárban, alig egy hete költöztem a városba, kusza volt még minden, és idegen, mint a folyton morgó, kíméletlenül süvítő szél, amitől néhány perc alatt elzsibbadtak az arcizmaim, s amihez foghatóval addig nem találkoztam.

Szokjon hozzá, ilyen lesz egész télen, kacagott fel jóízűen az idős takarítónő, mikor az orromig húztam a sálát. Szóval így van ez, gyógyszerésznő, folytatta, akinek jól van dolga, az sajnálatja magát örökké. Ennek pénze annyi, mint a szemét. Volt is honnét megszedsje magát, az ura, Lepácsek Pista gyárigazgató volt, a textilgyárat vezette nyolc éven át, a kommunizmusból belé egyenest csödbe.

Megváltozott, ugye, a világ, nem úgy volt, hogy gyártod a selejtet, s az állam meg kifizeti, nem lehetett már eladni akármit, aki gyárat akart igazgatni, kellett volna a rátermettség. Persze kellett a régi világban is, csak az másfajta rátermettség volt. Hát neki ez az újfajta nem volt meg.

Rövidítőre tértünk, toprongyos lakónegyed foltokban polisztirén-lapokkal összefércelt négyemeletesek között kanyarogtunk, ahol egyedül biztosan eltévedtem volna. Induláskor derült ki, szomszédok vagyunk Elvira nénivel, tőle két lépcsőháznnyira bérelünk garzont, így rábíztam magam, s már nem az utat figyeltem, csak őt. Pufók arca a széltől kipirosodott, könny futotta be szarkalábait.

A szomszédasszonyom, Eta, váltig állítja, dunnyogta, hogy megtett ő mindent, csak pizsoknehéz volt az átállás, így mondja, s sóhajtozik mellé, hogy pizsoknehéz, de azt velem el nem hiteti. Igaz, a titkárnője volt, belelátott a helyzetbe, de az a hír járta, vitte lennebb a hangját, hogy belelátott ő máshova is, úgyhogy az ő szava után nem lehet elindulni. Persze ez nem biztos, de azért csak lehet benne valami, mert

akkoriban az ura, Karcsi, sokat berdózott, mind részegeskedett, s úgy kiabáltak, hogy két emelettel lennebb Burján Öcsi tisztán hallotta, hogy hova kellene betegye a bagoly a rézveretes tudjamijét.

Bár Öcsi szerint az volt a baj, hogy akkor rúgták ki Karcsit a papírgyárból. Vécépapírt gyártottak, csak azt igen hosszú kimondani, meg jobban is hangzik, hogy papírgyár. Szóval az elbocsájtás miatt volt úgy nekikeseredve, úgy mesélte Öcsi, s ő csak tudhatja, mert akkoriban meszelt náluk Karcsi. Abban az évben Eta háromszor áztatta el a szomszédokat. Szeles egy fehérnép! Vízet akart fogni a kádba, mielőtt elveszik, s elfelejtette elzárni a csapot, fél nap múlva kapott csak észbe, mikor már patakzott a víz a falakon. Mikor aztán harmadszorra történt meg, Karcsi nekiállt, s kimeszelte a két alsó szomszéd fürdőjét, más dolga, ugye, úgysem akadt. Szóval Öcsi szerint nem volt neki egyéb baja, csak a leépítés, bár tudja hogy van, gyógyszerésznő, az ilyesmiről tud az egész város, csak épp az nem, akit csálnak.

Elvira néni egy orrfújás erejéig elhallgatott, majd újból belefogott. Mondhat Eta akármit, törölgette az orrát bosszúsan, arra volt jó Lepácseknek a nagy szabadság, hogy a zsebeit teletömöködjé, míg a munkásai éhbérért túlóráztak, úgy. Megmondjam, hogy ment ez? Ma mentél dolgozni, de sose tudtad, másnap kell-e, nem-e jó a leépítés, közben ez a rablóbanda bejárta a fél világot, mentek delegációba, keresni a vevőt. S akkor még jött Lepácsek, hogy őt mind csak irigylik, de azt nem látja senki, mit dolgozik. Há' ha nem volt látszatja!

Persze nem ő volt az egyedüli gazember, legyintett aztán lemondóan. Hat gyárunk volt a régi világban, gyógyszerésznő, s nem maradt egy sem. Egyéb nem, csak a szél jár a csarnokokban, de az aztán keresztül-kasul, mert már ablak sincsen. Fémkeretesek voltak, s hát nem kifeszítették őket, hogy elhordják ócskavasnak? Volt cifra eset ott is!

Mikor vajon?, kérdezte magától Elvira néni, s egy pillanatig elhomályosult tekintettel kutatott az emlékei közt. Nem tudom már pontosan, mondta végül, valamikor a kilencvenes évek végén történt. Elkapták Majlát Misikét, éppen hajtott volna ki a rogyásig pakolt papucs Daciával a cementgyár udvaráról, az akkor már egy éve üresen állott. S mi derül ki a kihallgatáson? Hogy Duduly megbízottja, a volt igazgatóé, osztottak volna a nyereségen. Na, ezt kapja el, ne a náthát! Persze ne gondolja, hogy ez megjelent az újságban, én is csak onnan tudom, hogy Burján

Öcsi egyik munkatársának a második felesége az útlevélosztályon dolgozott, s hozzájuk eljutott a hír. Azt mesélte volt Öcsi, Duduly lefizette a rendőröket, s Majlátot megfenyegette, hogy felkoncolja az egész pereputtyát, ha vissza nem vonja a vallomást. Hát visszavonta.

Elhagyatott játszótér mellett haladtunk, néhány lépés erejéig szélárnyékban, majd két tömbház közt vezető, huzatos utcára kanyarodtunk. Elvira néni sárgás-ősz, göndör dróthaja makacsul állt ellen a szembe-szélnek, akárcsak a mesélhetnékje. Szóval szélhámosok voltak ezek egytől egyig, én mondom, igazította meg a sálját. Hiába védi Eta, s mondja, hogy nagy volt rajta a nyomás, szerintem Lepácseknek nem attól lett idegösszeroppanása, inkább a lelkifurdalástól. Mikor bevitték a kórházba, mindenki azt hitte, úgy fog járni, mint Bakó Jóska, aki a bátyámnak, Isten nyugtassa, osztálytársa volt, s akit Bankó Jóskának csúfolt mindenki, mert könyvelő volt, aztán később Bangó Jóskának, mert nem tudni miért, egyik napról a másikra megbolondult szegény. Biztos maga is látta már, magas ember, sovány, mint egy piszkavas, szürke ballonkabátban tekeri körbe egész nap, s magában beszél meg mutogat, jár el gyakran a patika előtt is. Egyszer szegény Julikára jól rá is ijesztett, pedig ártalmatlan egyébként, csak részegen szeret kötekedni, de az mindenkiel úgy van.

Az történt, hogy Julika éppen zárt volna, tél volt, nyolckor ugye sötét, s beállít az a nagy ember saturészegeen, hogy adjon neki altatót. Mondja erre Julika, hogy azt nem lehet csak úgy, kell rea recept, mire elkezd ordítani vele Jóska, hogy szétver ő itt mindent, s a szemit is kiszedi, ha nem kap. Megijedett erre az a szegény leánka, mondta, jól van, ad, de csak két pirulát, többet tényleg nem lehet. Odaadta neki, azzal lenyugodott az öreg, s hazament. Két szem hashajtó volt.

Enyhén hitetlenkedve nézhettem rá, mert rögtön hozzátette, hogy rogyjon össze a lába abban a szent helyben, ha nem így volt. Szóval azt hittük, meg fog Lepácsek is háborodni, folytatta aztán kissé lanyhult lendülettel, sértett pillantásokat vetve felém a kételkedésért, de végül átlendült a zökkenőn. Aztán mégis helyrejött, bár hogy teljesen-e, aztat én nem tudom, mert amit ezután művelt, az épeszű embernek eszibe nem jut. Akkoriban mind zártak bé a gyáarak, egyik a másik után, amelyik meg nyugati kézen volt, rakták át Kínába, úgy mondták, ócsubb ott a munkás. Tudja mit talált ki Lepácsek? Hogy az ő gyára

nem menyen sehova, jöjjön helyette Kína! S idehozatott nyócvan kínai varrónót. Ide, gyógyszerésznő, ahol a város fele munkanélküli volt.

Az emberei, már ahány maradt, mikor meghallották, mit tervez, sztrájkba fogtak, hogy ők gazembernek nem dógoznak. Lepácsék erre csak megvonta a vállát, hogy egész nyugodtan, legfeljebb kirúgja őket, s hozat helyükbe is kínaiakat, akkor aztán verhetik a pofájukat, szóról szóra ezt mondta az aljas, Siklódi Manyika hallotta a sógornójétől. Egy kósza pillanatig felmerült bennem, vajon ki is az a Siklódi Manyika, de Elvira néni szusszanásnyi szünetet sem tartott. Erre aztán jobbnak látták meghúzni magukat, mesélte, s folytatták a munkát, de gondolhatja, fel voltak hergelődve erősen.

Persze buffogás ide, herregés oda, nagy csuda dolog volt a kínaiak érkezése. A tanítóképzőben laktak, márhogy a bentlakásában, a város egyik végiben, onnan jártak dolgozni a másikba, napjában kétszer vonultak, csoportosan, mint egy fészekalja csirke. Itten jártak el, ni, mutatott Elvira néni a széles útra, amelyikbe a huzatos utca torkollott. Abban az órában kaphatott oda a rántás, futhatott a tej, mindenki könyökölt ki, csak őket leste. S hát még mi volt hétvégén!

Ezek a leánkák minden vasárnap a parkban sétáltak. Azért mondom, hogy leánkák, mert a kínaiaknak a korát, gyógyszerésznő, kártyavető se mondja meg, negyvenévesen is olyan sima a bőrük, s úgy viháncolnak, mintha akkor tótték volna a tizenkettőt. Ahogy híre ment, hogy hétvégén ott lehet látni őket, még faluról is duvadtak be az emberek száját tátni. Az uram, Gyuszi, Isten nyugtassa, mondogatta is, hogy Mamaián a tengerparton sem faszlatnak annyian, mint nálunk a parkban vasárnap.

Ismét tömbházak közt kanyarogtunk, s hamarosan rájöttem, hogy közeledünk haza, mert a víztoronyhoz értünk, ahhoz a nagyra nőtt martinispohárhoz, aminek otrombasága minden alkalommal lenyűgöz, mikor kinézek az ablakon.

No de, megjárta Lepácsék, csengett elégtétel Elvira néni hangjában. Azt beszéltek, havi ötszáz dollárt ígért a kínaiaknak, persze nem volt honnét, ötszáz lejt, ha láttak, az is sok. Fel is bősültek erősen, Etától tudom, mikor megkapták a fizetést, de első alkalommal Lepácsék még lecsitította őket, kimagyarázta avval, hogy sokba volt az útiköltség. Másodszorra viszont megmakacsolták magikat.

Siklódi Manyikát régről ismerem, kolléganóm volt az IRTA-nál, a buszvállalatnál, van már annak harminc éve is. Akkoriban a kintinban dolgozott, a tanítóképzőben, mondott volt ő nekem sok mindent. Szerinte csak mese a nagy kínai civilizáció, ezek enni sem tanulnak meg rendesen. Azt mondta, úgy szürcsölnek és csámcsognak, az ember dobhártyája épp hogy bé nem szakad. S ez még mind semmi, mert a csontokat sem a tángyérjukba rakják, mint a rendes ember, hanem szerteszórják maguk körül az asztalon, s ha kell még a földön is, minden csupa zsírfolt köröttük, a végén a kintinban már abroszt sem tettek elébük. S még azt mondjuk, paraszt a román, mer' a földre szotyizik, vette lassúbbra a tempót Elvira néni, mert az utcánk végébe értünk.

Neveletlen népség az, na. De szívós is. Úgy képzelje el, azon a reggelen hozza se nyúltak az ételhez, hiába tették elébük, csak intettek a fejükkal, hogy nem kell, s ültek, mint a cövek. Manyika azt mondja, ő már akkor látta rajtik.

Szólt a szakács Lepácseknek, hogy baj van, ezek nem esznek, nem moccannak, jöjjön gyorsan, csináljon valamit. Manyika szerint sokat gondolkozhatott Lepácsek, hogy mit hazudjon, mer' egy óra is beletelt, mire megérkezett, ők addig a konyhából leskődtek. Azt mondta, ezek mind sugdolóztak, de ők ugye, nem értették, a szemikből, csak abból lehetett volna reagálni. Aztán belépett Lepácsek, de meg se szólalhatott, mert ezek mint egy megdühödött méhraj, úgy rontottak neki, ordítottak, ütötték, egy kanna teát is a nyakába öntöttek. Manyikáék mentették ki, össze volt karmolva, harapdálva, csak égve nem, nem volt forró a tea, avval volt szerencséje. Viszont botrány az akkora kerekedett, még a ProTV is bemondta, álltunk meg a tömbház előtt.

Egy hét se telt belé, haza volt küldve az összes kínai, de haza Lepácsek is az igazgatói irodából. Tudja mi lett aztán vele, gyógyszerésznő? – ráncolta a homlokát Elvira néni. Egy év múlva már egy másik gyárnál volt, menedzselte azt is belé a csődbe, ingatta a fejét rosszallóan, s befordult a lépcsőházba.